BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Sistemul financiar din România – evoluţii recente şi perspective

Liviu Voinea
Viceguvernator

București, 9 Martie 2016

Romania a înregistrat progrese semnificative în ultimii ani…

- Creşterea economică a accelerat, diferențialul de producție se asteaptă să se întoarcă în teritoriu pozitiv în 2016
- Inflaţia la un nivel foarte scăzut (rate negative) în principal pe fondul măsurilor fiscale adoptate, creştere puternică a consumului
- Consolidare fiscală semnificativă
- Obiectivul bugetar pe Termen Mediu atins în 2014
- Toate criteriile de convergenţă nominală atinse încă din a doua jumătate a anului 2014
- Îmbunătăţirea mecanismului de transmitere a politicii monetare
- Scăderea riscului de contagiune la nivelul sectorului bancar
- Reducerea semnificativă a ratei creditelor neperformante
- Ieşirea României din Procedura de Deficit Excesiv în 2013 şi din Procedura de Dezechilibru Macroeconomic în 2016

…cu sprijinul CE şi al FMI…

…dar există un risc crescut de inversare a politicilor prin apariţia unor propuneri legislative şi unor măsuri fiscale prociclice

I. Aspecte macroeconomice

Deficitul bugetului general consolidat

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Deficit bugetar (% din PIB) cash	-0,7	-1,4	-3,1	-4,8	-7,3	-6,3	-4,2	-2,5	-2,5	-1,7	-1,2	-2,8
Deficit bugetar (% din PIB) ESA	-1,2	-2,2	-2,9	-5,6	-9,1	-6,9	-5,4	-3,2	-2,2	-1,4	-1,1	-3,0
Deficit primar** (% din PIB)	0,0	-1,4	-2,2	-5,0	-7,5	-5,1	-3,7	-1,2	-0,5	0,2	0,3	-1,5
Deficit structural*** (% din PIB)	-2,5	-4,4	-5,2	-8,6	-8,8	-5,8	-3,0	-2,1	-1,2	-0,7	-1,0	-3,0

*Pentru anul 2016 proiecţiile au fost realizate de către Ministerul Finanţelor Publice (deficit cash, deficit primar) şi de către Comisia Europeană – Prognoza economică de iarnă (deficit ESA, deficit structural)

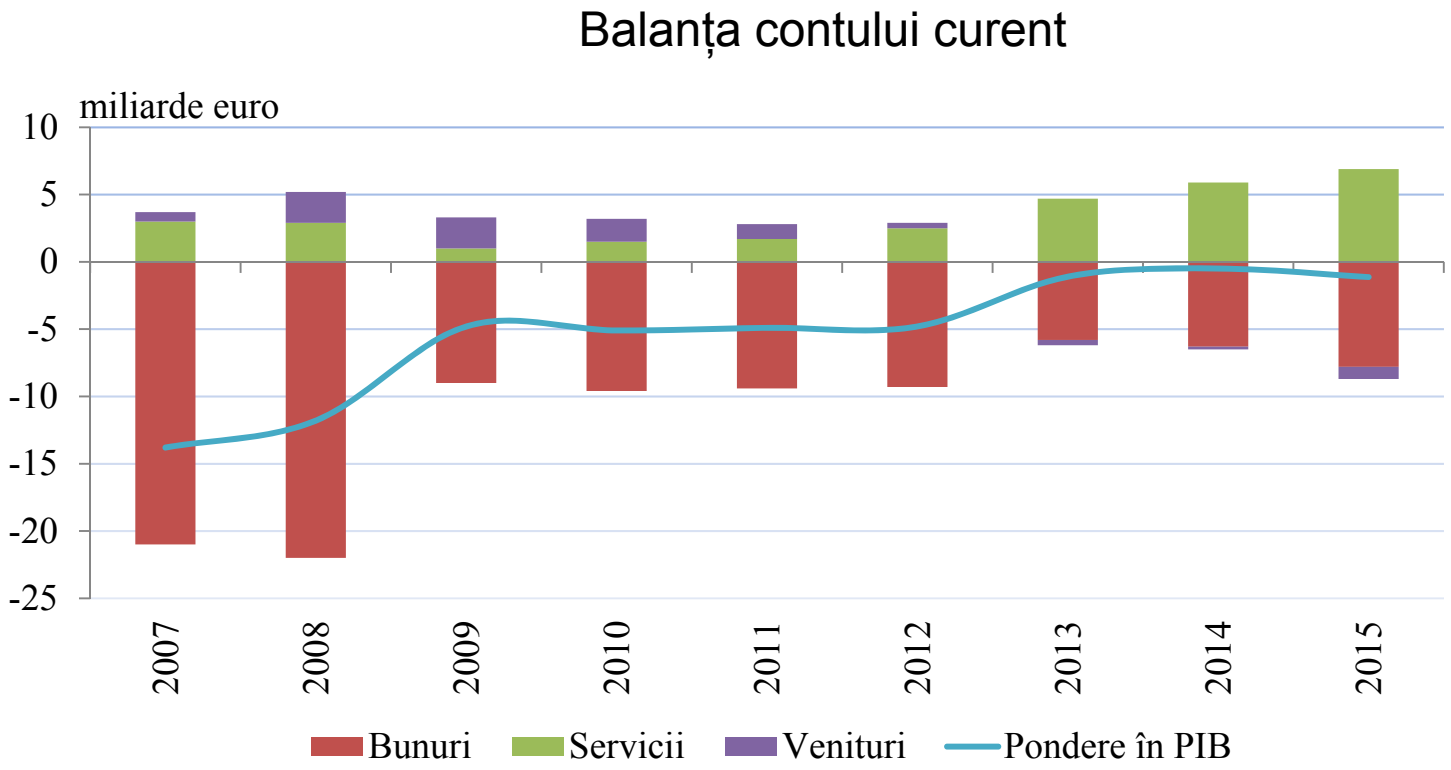
** Deficitul primar reprezintă deficitul bugetar din care sunt excluse cheltuielile cu dobânzile

*** Deficitul structural reprezintă deficitul bugetar ajustat cu compenenta ciclică (estimată pe baza PIB potenţial)

Sursă: MFP, Comisia Europeană, Eurostat

Balanţa externă s-a îmbunătăţit

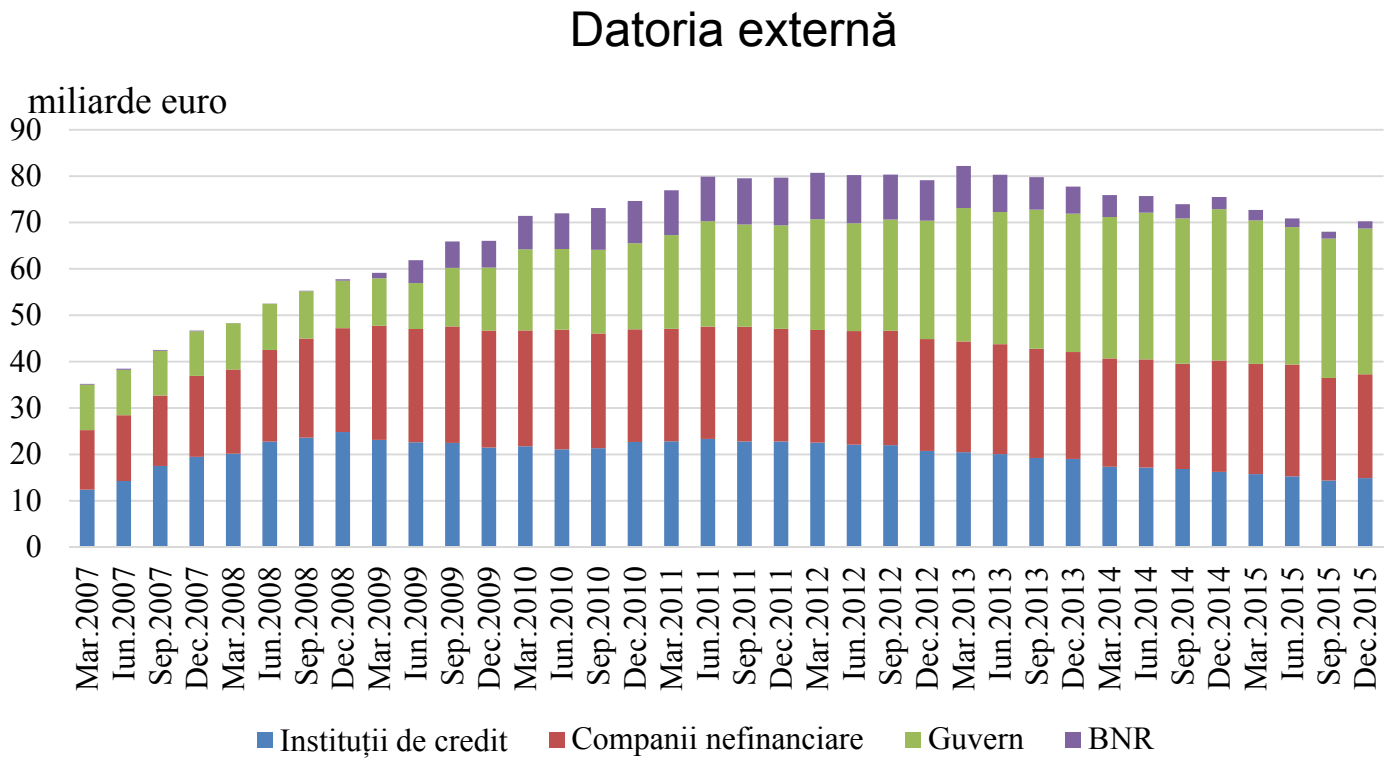
- Deficitul de cont curent s-a redus semnificativ începând cu anul 2009, însă în 2015 a crescut ca urmare a revenirii consumul intern
- Surplusul balanţei serviciilor s-a mărit în ultimii ani, pe fondul creşterii exportului de servicii de transport şi IT

Sursa: BNR

Datoria externă a scăzut

- Datoria publică externă a crescut în contextul crizei financiare internaționale pentru a putea susține un proces gradual de dezintermediere financiară în sectorul privat
- BNR a rambursat aproape în întregime împrumutul primit în anul 2009 de la FMI

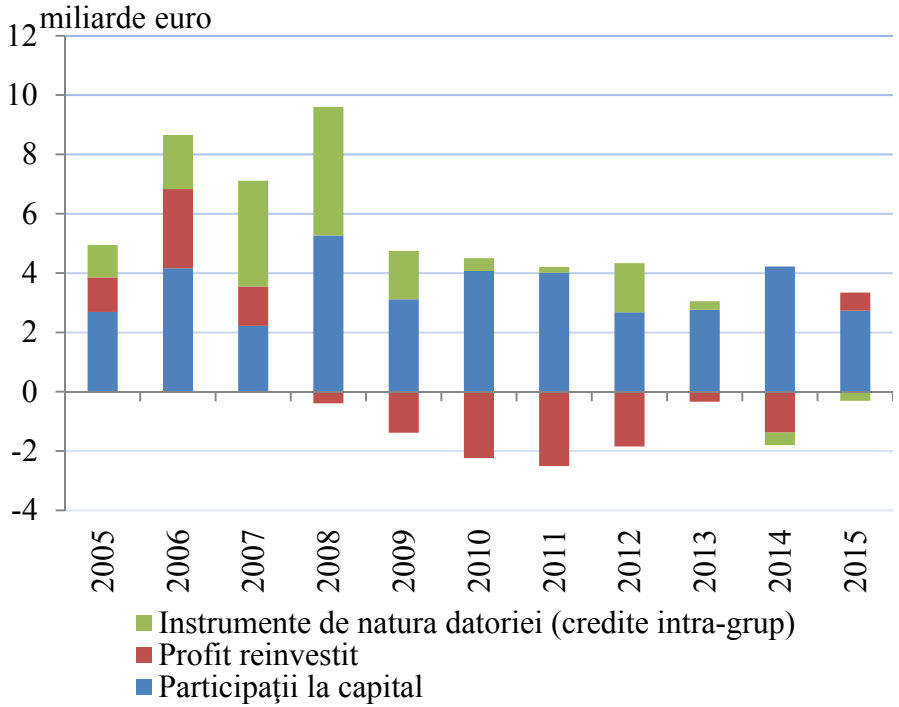

Sursa: BNR

Transferuri mai mari din fonduri UE şi menţinerea ISD

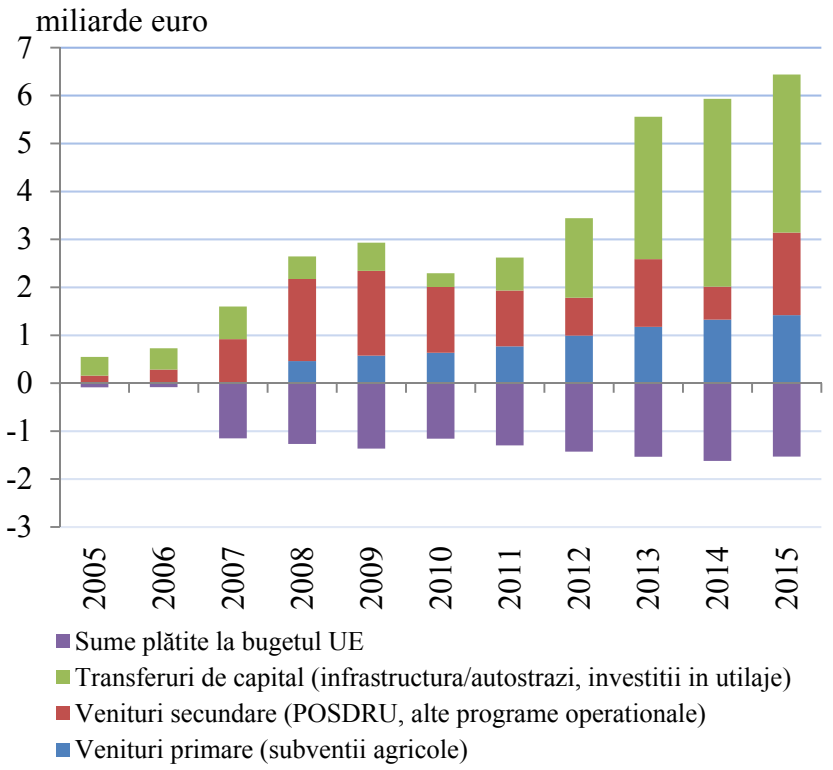
- Transferurile de la bugetul UE s-au îmbunătăţit semnificativ începând cu anul 2013 pe fondul creşterii capacităţii de absorbţie
- Un nivel pozitiv al profitului reinvestit în 2015 semnalizează o creştere a încrederii investitorilor nerezidenți în economia locală

Investiții străine directe

Sursa: BNR

Fluxuri financiare cu bugetul UE

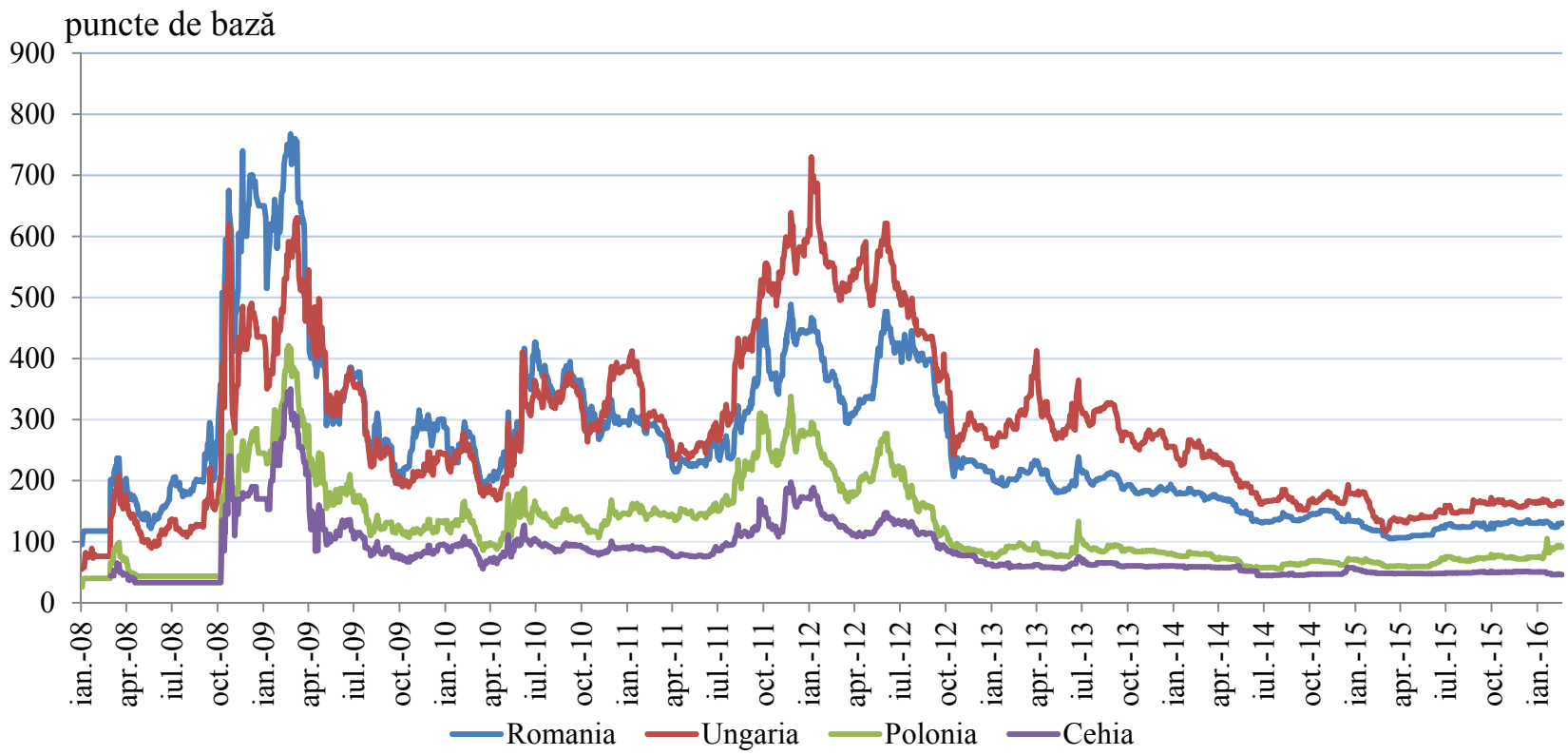
Romania îndeplineşte toate criteriile de convergenţă nominală

Indicatori de convergenţă nominală	Criteriile Maastrict	România	Îndeplinirea criteriilor
Rata inflaţiei (IAPC) (procent, modificare anuală)	≤ 1,5pp peste 0,7% (media celor mai performante trei state membre*)	-0,4 (decembrie 2015)	Da
Rata dobânzii pe termen lung (procent, modificare anuală)	≤ 2 pp peste 1,9% (media celor mai performante trei state membre pe stabilitatea preţurilor*)	3,5 (decembrie 2015)	Da
Cursul de schimb (vs. euro)**	±15 procente	+1,8 / -1,8	Da
Deficitul bugetar***	sub 3 procente	1,4	Da
Datoria publică***	sub 60 procente	39,8	Da

*) Lituania, Polonia, Slovenia
**) Deviaţia maximă procentuală a cursului de schimb în perioada ianuarie 2014-decembrie 2015 comparativ cu nivelul mediu din decembrie 2013 bazat pe date zilnice. O creştere/scădere a cursului semnifică întărirea/deprecierea monedei faţă de media lunii decembrie 2013
***) 2014, metodologie ESA2010

Restabilirea echilibrului la nivel macroeconomic a îmbunătăţit percepţia investitorilor asupra riscului de ţară

Cotații CDS pentru Romania și alte țări din regiune

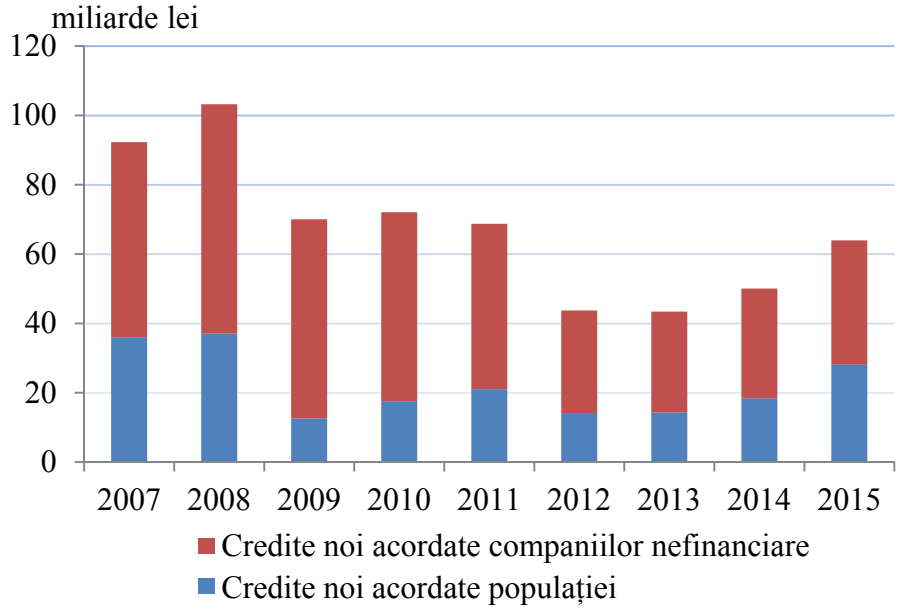

Sursa: Reuters

II. Stabilitate financiară

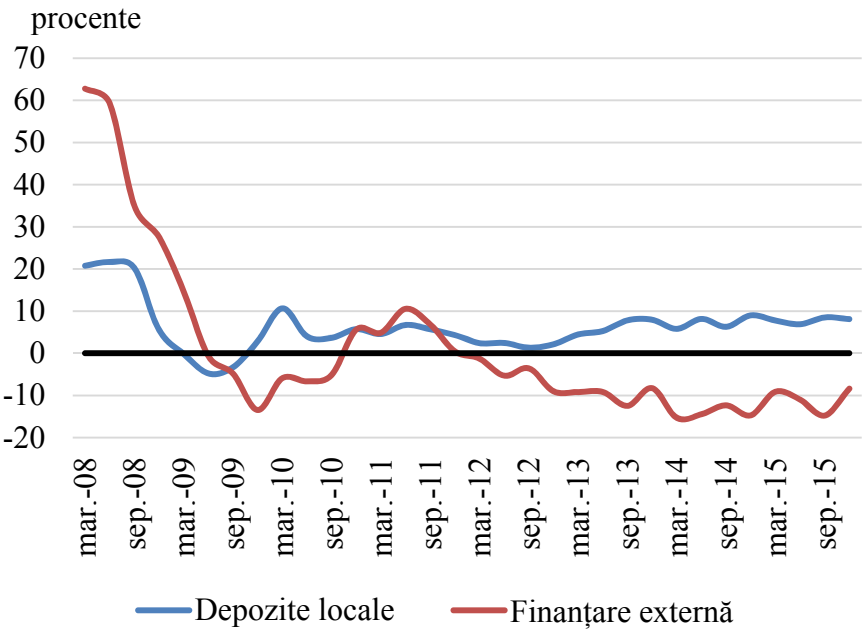
Finanţarea sectorului bancar a evoluat în sensul reducerii riscului de contagiune

- Creditarea sectorului privat și-a reluat creşterea, în special la nivelul gospodăriilor
- Depozitele locale au început să înlocuiască finanţarea externă, ceea ce presupune o reducere a riscului de contagiune

Evoluția creditelor noi

Finanțarea băncilor (variație anuală)

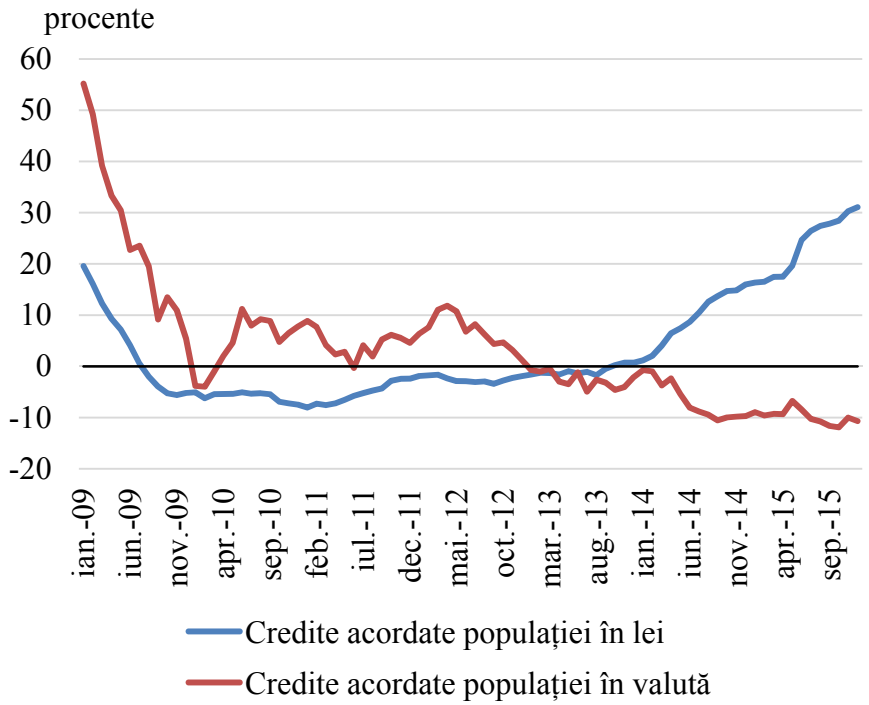

Sursa: BNR

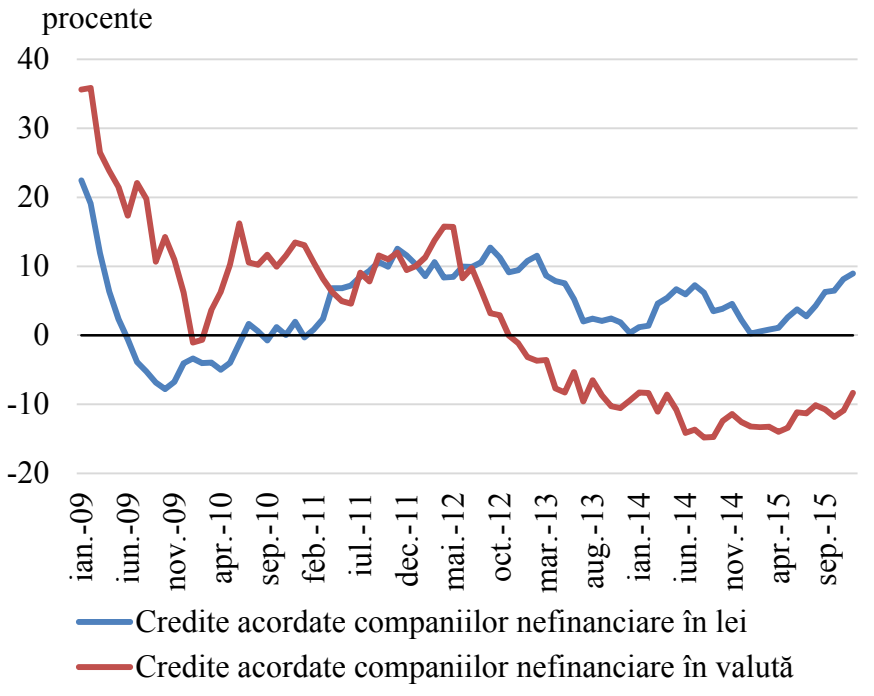
Creditarea în lei a accelerat…

- Creditele în lei reprezintă principalul motor al creşterii creditării
- Programul Prima Casă are cea mai mare pondere în creditele noi acordate populației

Credite acordate populației (variație anuală)

Credite acordate companiilor nefinanciare (variație anuală)

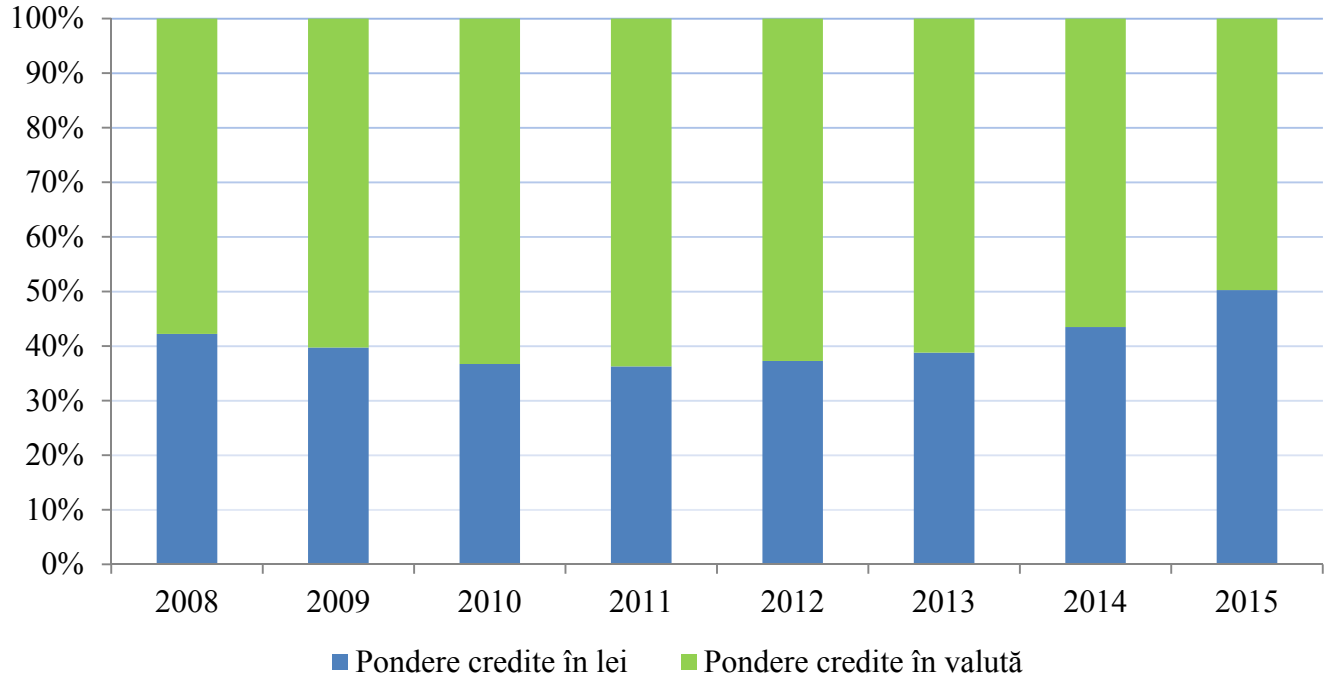

Sursa: BNR

… ceea ce a condus la creşterea ponderii creditelor în lei la peste 50% din stocul de credite

- În anul 2015 ponderea creditelor în lei în stocul total de credite din bilanțul băncilor a devenit majoritară
- Expunerea băncilor la riscul valutar a scăzut semnificativ de la debutul crizei financiare

Structura portofoliilor de credite ale băncilor în funcție de monedă (finalul anului)

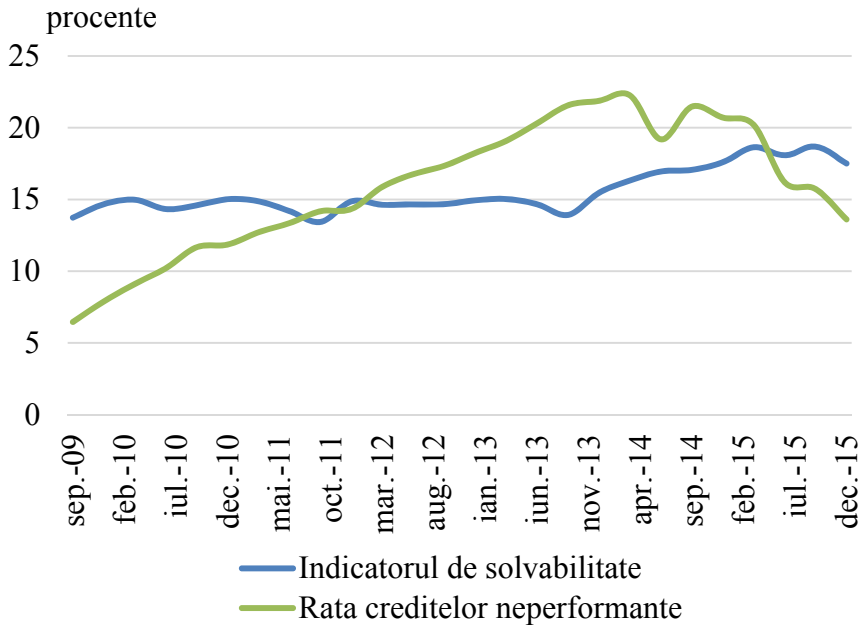

Sursa: BNR

Sectorul bancar și-a îmbunătățit rezistența la șocuri

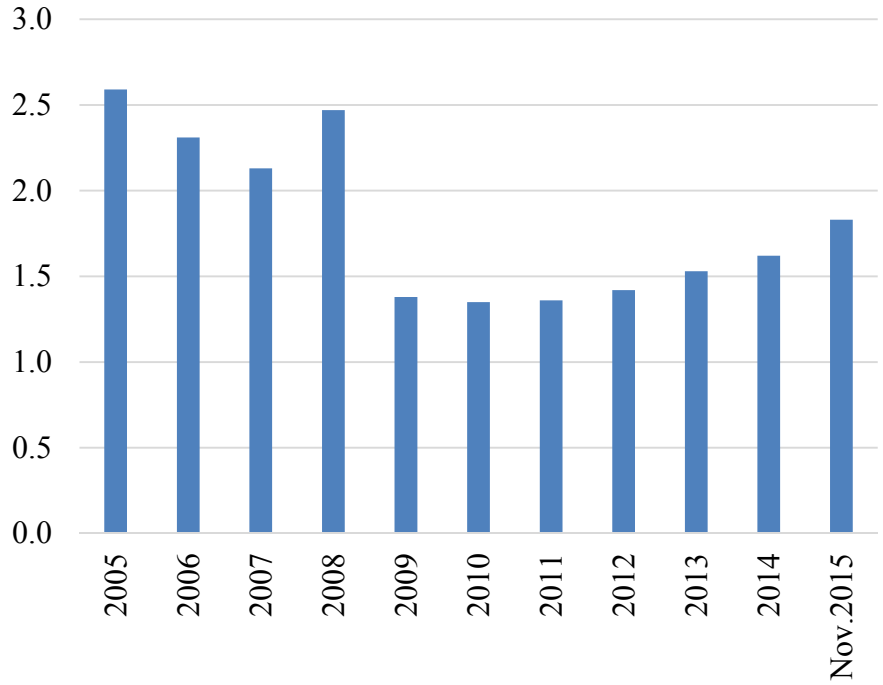
- Solvabilitatea și lichiditatea bancară s-au îmbunătățit
- Băncile au demarat un proces de curățare a bilanțurilor de credite neperformante

Solvabilitatea băncilor și rata creditelor neperformante

Notă: rata creditelor neperformante este calculată pe baza metodologiei ABE începând cu septembrie 2014
Sursa: BNR

Indicator de lichiditate

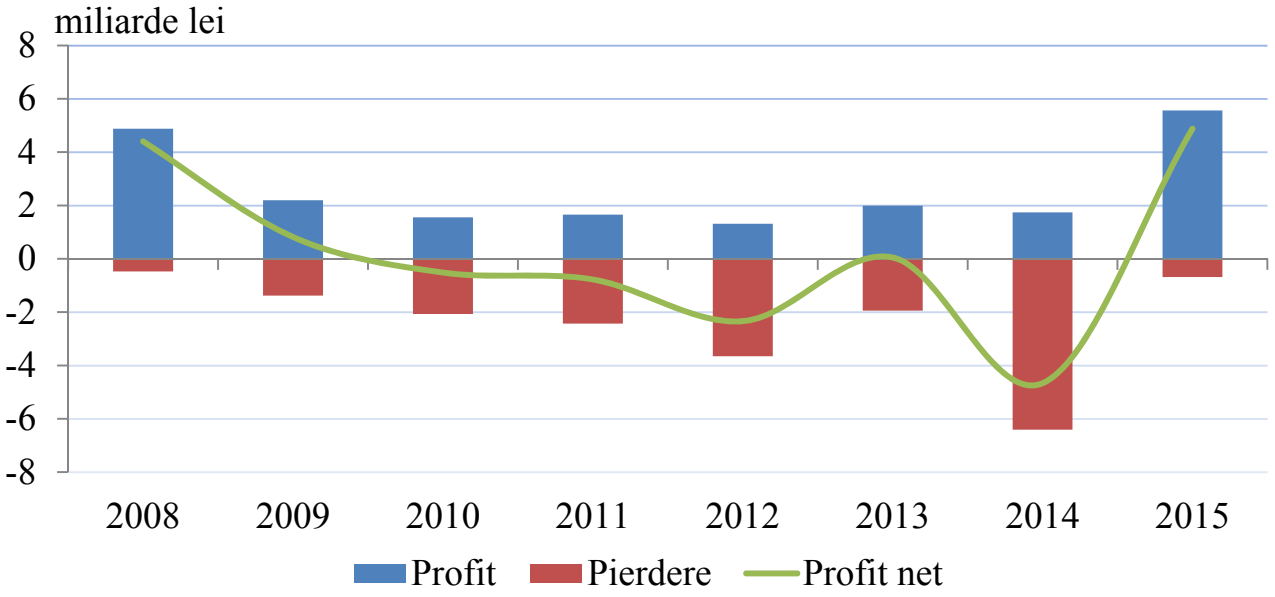

Notă: Metodologia s-a modificat în anul 2009

Sursa: BNR

Profitabilitatea bancară a accelerat în 2015

- Cheltuielile cu provizioane au crescut semnificativ după declanșarea crizei financiare internaționale
- Profiturile mari obținute în anul 2015 compensează parțial pierderile mari înregistrate în 2014
- Profitabilitatea bancară și-a reluat creșterea în 2015 pe fondul continuării procesului de curățare a bilanțurilor băncilor de credite neperformante, dar profiturile sunt distribuite asimetric la nivelul sistemului bancar

Profitabilitatea sectorului bancar

Sursa: BNR

Principalul risc la adresa stabilităţii financiare: iniţiative legislative care creează incertitudine

- BNR protejează stabilitatea preţurilor, stabilitatea sistemului financiar şi stabilitatea cursului de schimb
- Unele iniţiative legislative implică schimbarea termenilor contractelor deja semnate, generând instabilitate şi incertitudine
- Legea dării în plată a fost aprobată de către Parlament, Preşedintele transmiţând-o ulterior spre reexaminare
- Banca Centrală Europeană şi Comisia Europeană au atras atenţia asupra consecinţelor negative pe care le poate avea această lege asupra sistemului financiar, dacă această lege va fi aprobată în forma iniţială
- BNR a intervenit în aceste dezbateri la solicitarea Preşedintelui şi a Parlamentului
- BNR a facut o serie de propuneri de modificare a legii pentru a răspunde solicitărilor provenite din partea Preşedinţiei

Rolul BNR în dezbateri

Cerințele Preşedinției	Propunerile BNR pentru a răspunde cerinţelor Preşedinţiei
Prevenirea hazardului moral	Darea în plată să fie opţională pe viitor (două tipuri de împrumuturi – cu sau fără darea în plată)
Posibilitatea debitorilor de bună credinţă să se opună demarării procedurii de către garant	Posibilitatea debitorilor de bună credinţă să se opună demarării procedurii de către garant
Introducerea unor condiţii obiective pentru a determina situaţia financiară a debitorilor: dificultate de plată? Mai multe proprietăţi imobiliare? Scopul achiziţionării imobilului (casă în care locuieşte sau nu)?	- Prag de 150.000 euro - Sfera de aplicare să se limiteze la proprietăţi imobiliare (case/apartamente) - Doar pentru persoanele cu un serviciu al datoriei peste un anumit prag (65%)
Clarificări privind corelarea cu programul Prima Casă	Excluderea programului Prima Casă din Legea dării în plată
Consultarea cu Banca Centrală Europeană (pentru transpunerea directivei)	Respectarea opiniei BCE privind: certitudinea legislativă şi retroactivitatea; vizarea debitorilor vulnerabili şi prevenirea abuzurilor; prevenirea impactului negativ asupra activităţii viitoare de creditare (toate propunerile de mai sus)

Propunerea legislativă privind darea în plată induce risc sistemic asupra sectorului financiar

Consecinţe pentru debitori / deponenţi:

- Avans mai mare la contractarea unui credit ipotecar
- Rate ale dobânzii mai mari pentru credite ipotecare
- Număr mai mare de ani pentru strângerea avansului
- Deponenţii pot suferi pierderi
- Venit disponibil mai mic pe fondul creşterii ratelor lunare
- Impact asupra avuţiei populaţiei
- Erodarea incluziunii finaciare (acces mai greu la creditare pentru persoanele cu venituri scăzute)

Consecinţe pentru sistemul bancar:

- Creşterea hazardului moral printre debitori
- Afectarea profitabilităţii şi a sovabilităţii
- Scăderea valorii de piaţă a garanţiilor imobiliare
- Creşterea aversiunii la risc

Consecinţe pentru guvern / economie:

- Risc de a pune sub semnul întrebării garanţia statului
- Risc de reducere a ratingului de ţară
- Risc de creştere a costurilor de finanţare a datoriei publice
- Încetinirea creşterii economice (scădere în sectorul construcţii, scădere a consumului)

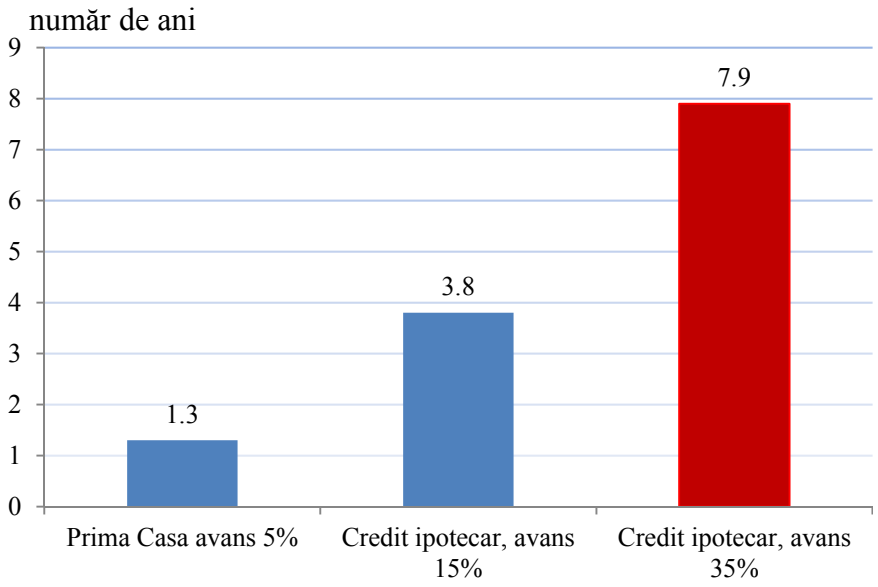
Poziţia Comisiei Europene

- Raportul de ţară (26 februarie 2016)
  - Riscuri provenind din iniţierea unor propuneri legislative cu impact asupra stabilității financiare
  - Darea în plată: nu transpune Directiva 17/2014 (caracter voluntar vs. obligatoriu)
  - Îngrijorări ridicate privind retroactivitatea
  - Îngrijorări privind sfera largă de aplicabilitate
  - Anumite aspecte ale propunerii legislative, dacă se vor aplica fără alte amendamente, vor genera cel mai probabil indiciplină la plată şi scăderea încrederii investitorilor
  - Afectarea activităţii de creditare
  - Generarea unui risc sistemic
  - Provocare la adresa stabilităţii financiare

- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, BCE şi Eurogrup (8 martie 2016):
  - Sectorul bancar este acum bine capitalizat şi prezintă un grad adecvat de lichiditate, însă unele iniţiative legislative care se discută în prezent induc riscuri asupra stabilităţii financiare

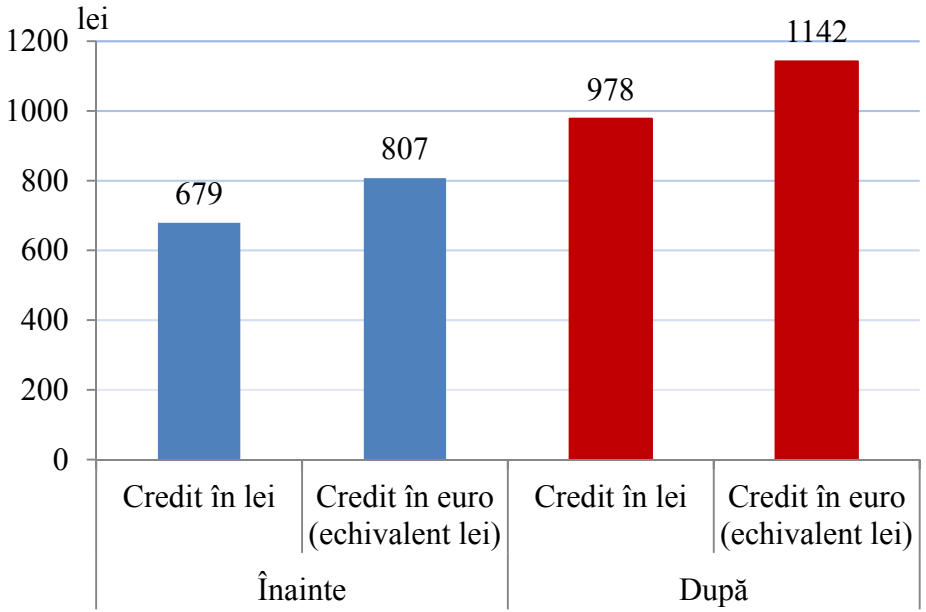
Propunerea legislativă privind darea în plată va deteriora accesul la creditare

Număr de ani necesari pentru strângerea avansului pentru un credit ipotecar

Notă: rezultate obținute pentru o gospodărie de 2 persoane, cu venit mediu, rată de economisire=25%, valoarea casei=60,000 euro, scăderea prețului casei=10%
Sursa: BNR

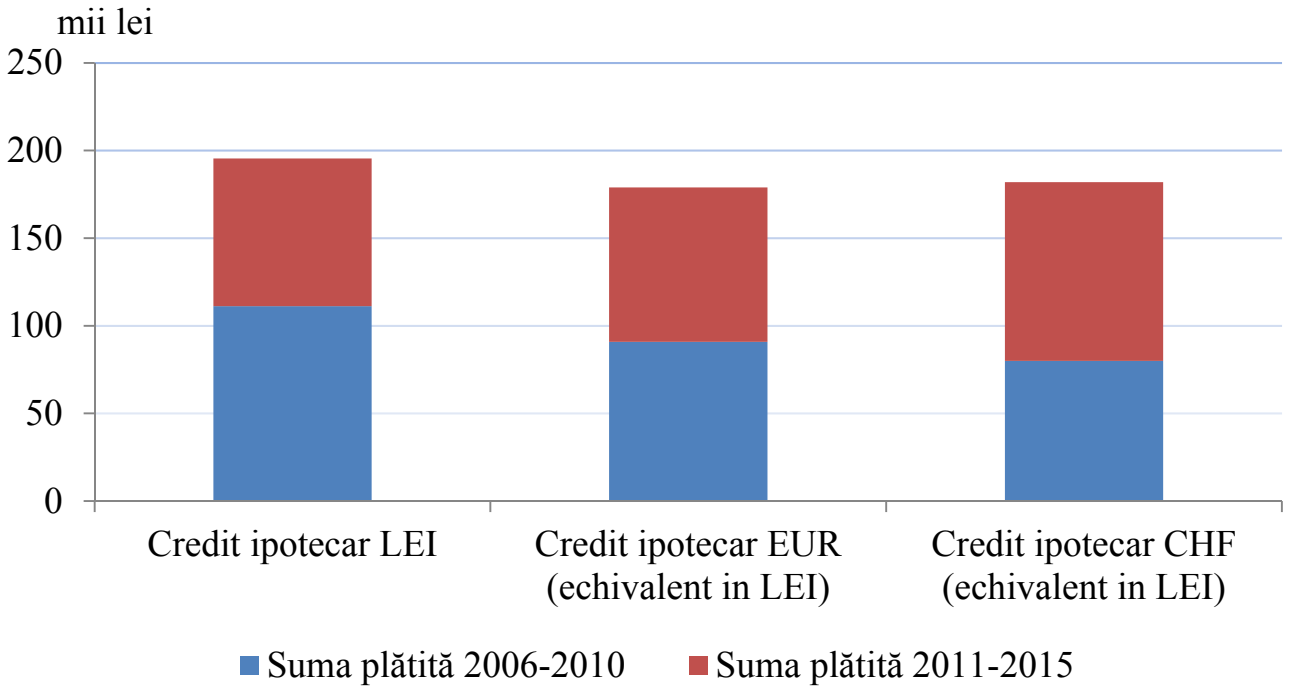
Creșterea ratei pentru un credit ipotecar

Note: rezultate obținute pentru un credit mediu, scadență=30 ani, rata dobânzii=150 puncte de bază, reducerea scadenței cu 10 ani
Sursa: BNR

Costul creditelor ipotecare

Suma plătită până în prezent pentru un credit ipotecar acordat în anul 2006, în funcție de moneda de acordare

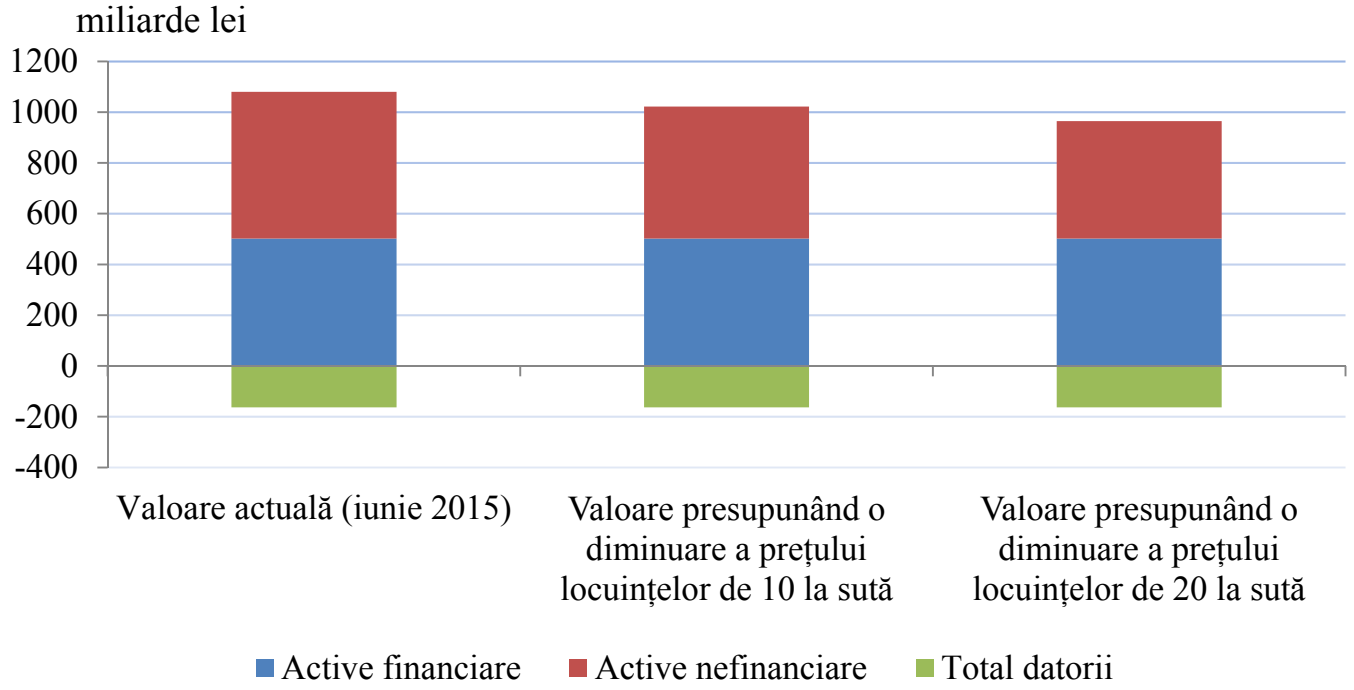

Notă: rezultate obținute pentru un credit ipotecar mediu de 60,000 euro, acordat în ianuarie 2006, cu scadență de 30 de ani și anuități constante

Sursa: calcule BNR

Scăderea prețurilor locuințelor ar afecta avuția netă a populației

- O scădere potențială a prețurilor locuințelor din cauza Legii dării în plată poate determina scăderea avuției populației
- O reducere cu 10% a prețurilor locuințelor va conduce la scăderea avuției nete a populației cu 6,3% (57,8 miliarde lei)

Impactul scăderii prețului locuințelor asupra averii nete a populației

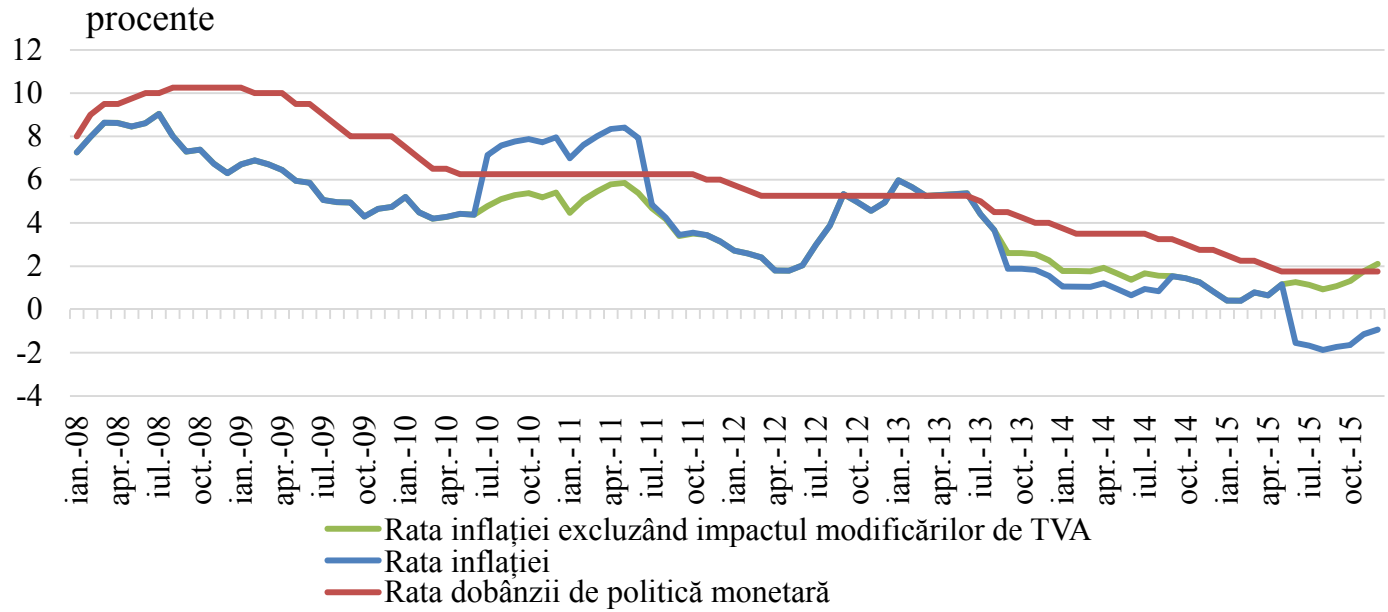

Sursa: calcule BNR

III. Politica monetară

Rata dobânzii de politică monetară a scăzut semnificativ, în paralel cu reducerea ratei inflației

- Rata inflației s-a redus în ultimii ani
- Rata inflației a devenit negativă în contextul reducerilor de TVA; rata inflației este prognozată a deveni pozitivă în acest an, pe măsură ce influența măsurilor fiscale se atenuează

Rata inflației și rata dobânzii de politică monetară

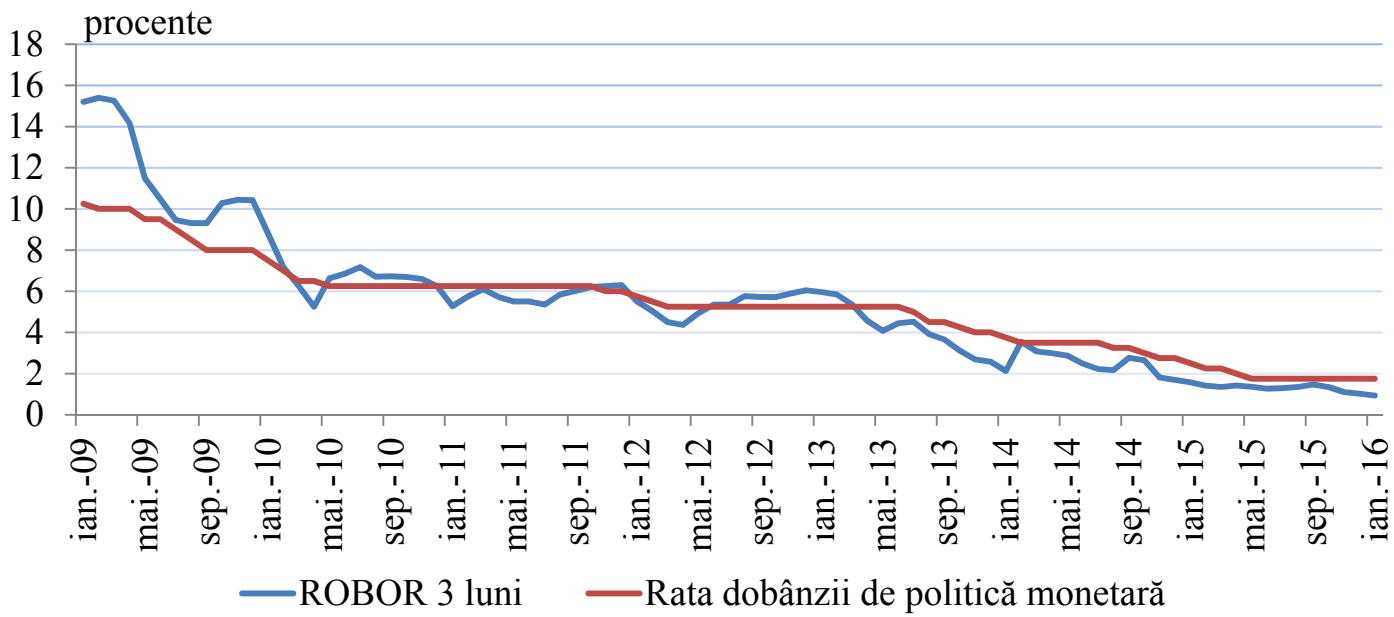

Sursa: BNR

Costul creditului la nivel minim istoric

- Ratele de dobândă pe piața monetară au coborât sub nivelul de 2% ca urmare a reducerii semnificative de către BNR a ratei dobânzii de politică monetară, în timp ce lichiditatea sectorului bancar este adecvată
- Ratele reduse de dobândă pe piața monetară diminuează costurile debitorilor

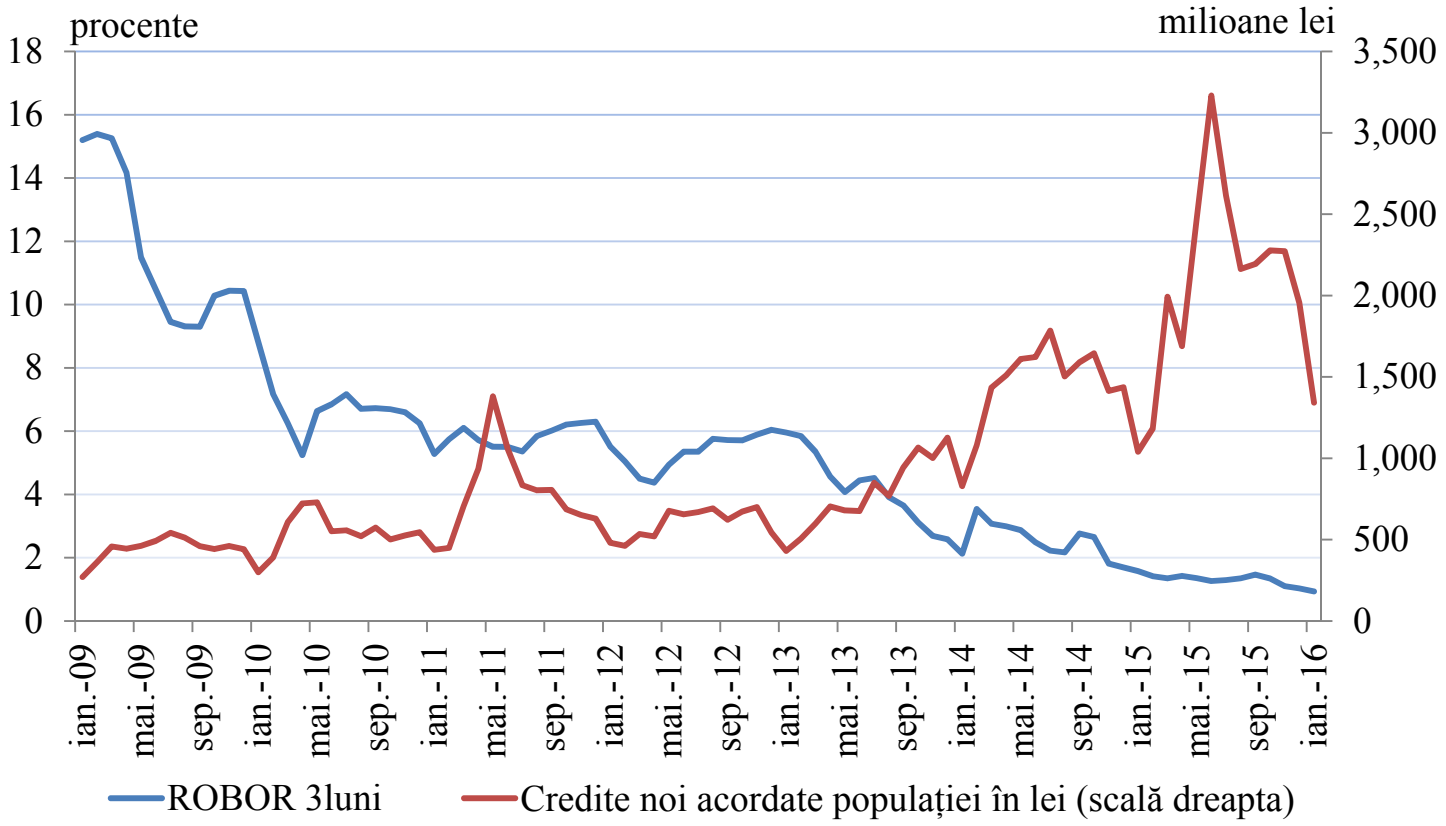
Rata dobânzii pe piața monetară

Sursa: BNR

Creștere puternică a creditării în lei ca urmare a scăderii ratelor de dobândă pe piața monetară

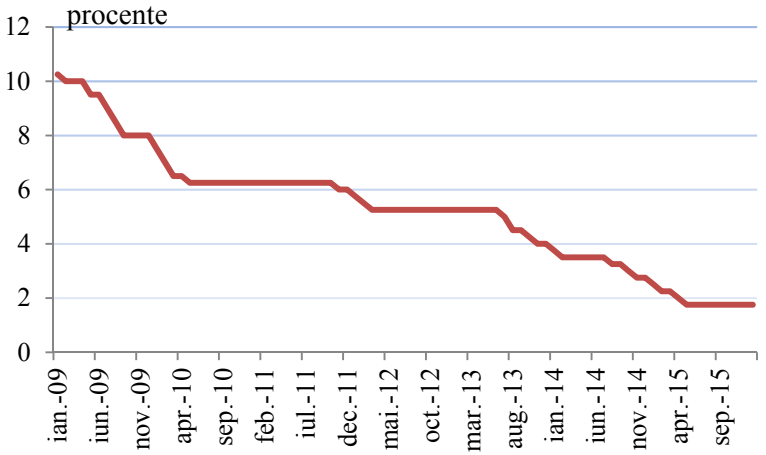
Rata dobânzii pe piața monetară și creditele noi acordate populației în lei

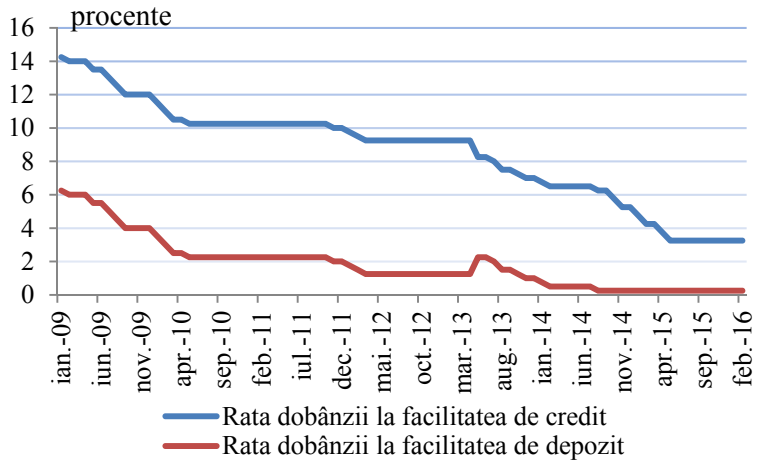

Sursa: BNR

Varietate de instrumente de politică monetară

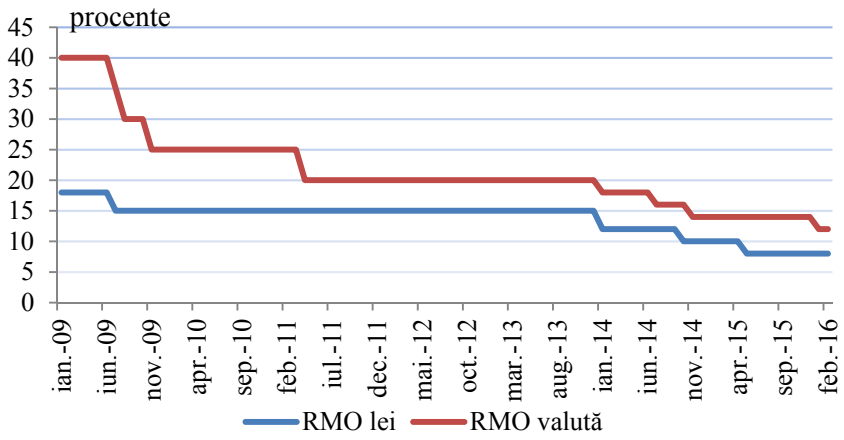
Rata dobânzii de politică monetară

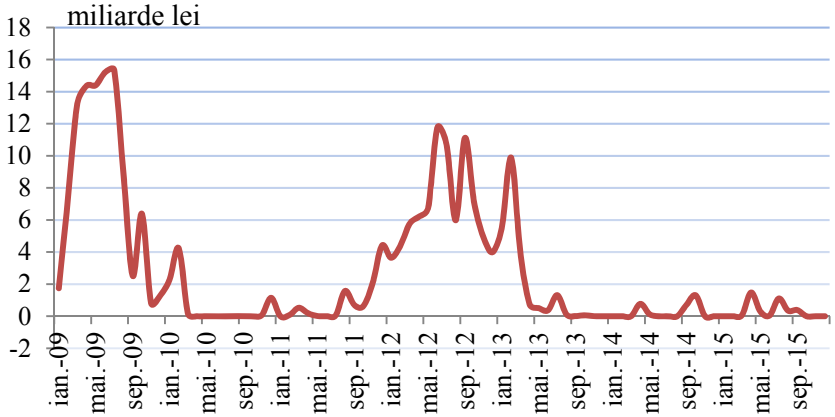

Coridor simetric în jurul ratei dobânzii de politică monetară

Rata rezervelor minime obligatorii

Operațiuni de piață monetară (repo)

Provocări

Provocări externe

- Brexit, criza refugiaţilor şi creştere economică lentă în zona euro măresc incertitudinile privind UE
- Politici monetare divergente ale SUA şi zonei euro induc risc pe pieţele emergente
- Preţuri mici ale materiilor prime: consecinţe asimetrice pentru companii, gospodării şi producători

Provocări interne

- Risc de inversare a politicilor fiscale ca urmare a măsurilor prociclice
- Lipsa predictibilității legislative

Mulțumesc!